

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ

Αθήνα, 6 Δεκεμβρίου 2022

Ερώτηση και Αίτηση Κατάθεσης Εγγράφων

**Προς τους Υπουργούς: Προστασίας του Πολίτη κ. Τ. Θεοδωρικάκο
Δικαιοσύνης κ. Κ. Τσιάρα
Εσωτερικών κ. Μ. Βορίδη**

Θέμα: «Το χαμένο στοίχημα της ομαλής κοινωνικής επανένταξης των κρατουμένων, η επ' αόριστον αναστολή της κοινωφελούς εργασίας και η εν γένει υποβάθμιση των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων»

Αξιότιμοι Κύριοι Υπουργοί,

Με αφορμή την πρόσφατη συζήτηση και επιψήφιση του νόμου 4985/2022 για την τροποποίηση του Σωφρονιστικού Κώδικα, είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε για τα προβλήματα που ταλανίζουν το σωφρονιστικό σύστημα της χώρας, τα οποία ουσιαστικά παραμένουν ίδια επί τουλάχιστον δύο δεκαετίες.

Κατά την επεξεργασία του σχετικού νομοσχεδίου το ΠΑΣΟΚ - Κίνημα Αλλαγής επισήμανε την ανάγκη μιας συνολικής αξιολόγησης του σωφρονιστικού συστήματος, προκειμένου η Πολιτεία να χαράξει ένα μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Πυλώνες αυτού του σχεδιασμού, της επανεκκίνησης δηλαδή που χρειάζεται το σωφρονιστικό σύστημα, οφείλουν να είναι εκείνοι που απορρέουν από τις ευρωπαϊκές αξίες και τους κανόνες, όπως δυστυχώς μας υπενθυμίζει με ταπεινωτικό για τη χώρα τρόπο η Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης, η γνωστή CPT : αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, μείωση του εγκλεισμού, εναλλακτικά της κράτησης μέτρα με στόχο την ομαλή επανένταξη. Πρόκειται εν ολίγοις για τους άξονες μιας σύγχρονης αντεγκληματικής πολιτικής ενός ευρωπαϊκού κράτους Δικαίου.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ	1260	64	6/2/2022
Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ:			
Αριθμ. Πρωτ. Αίτησ. Κατ. Εγγράφων:			
Ημερομ. Κατάθεσης:			

Όπως έχει ήδη επισημάνει το ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής ανακύπτουν πολλά παράλληλα ερωτήματα που πρέπει να απαντηθούν, όπως λ.χ. ποιο σύστημα ποινών χρειάζεται η χώρα. Μελέτες του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφέρουν ότι στην Ελλάδα υπάρχουν σχετικά χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας και πολύ μεγάλες ποινές. Για παράδειγμα, τον Ιανουάριο του 2021, το 84% των καταδικασθέντων κρατουμένων στη χώρα μας Ελλάδα εξέτιε μακροχρόνιες ποινές κάθειρξης άνω των πέντε ετών σε σύγκριση με το μέσο όρο του Συμβουλίου της Ευρώπης που είναι μόλις 35%.

Η επικαιροποιημένη μελέτη σχετικά με τη Μείωση του Υπερπληθυσμού των Καταστημάτων Κράτησης στην Ελλάδα του Συμβουλίου της Ευρώπης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η αναθεώρηση του Ποινικού Κώδικα το 2019 φαίνεται να λαμβάνει υπόψη τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης που υποστηρίζουν τον μετριασμό των ποινών για ορισμένα εγκλήματα. Τόνισε όμως ότι η επιτυχία των μεταρρυθμίσεων θα εξαρτηθεί από την αποτελεσματική εφαρμογή των ποινών και μέτρων που εκτίονται μέσα στην τοπική κοινότητα, υπό την ευθύνη μιας επαρκώς στελεχωμένης και με επαρκείς πόρους Υπηρεσίας Κοινωφελούς Εργασίας.

Η κοινωφελής εργασία όπως και η ηλεκτρονική επιτήρηση μπορούν να λειτουργήσουν ως ανάχωμα στον μακροχρόνιο εγκλεισμό, με όρους ομαλής κοινωνικής επανένταξης αλλά και αποσυμφόρησης των φυλακών.

Δυστυχώς, η παρούσα κυβέρνηση δεν φαίνεται να διαθέτει κουλτούρα ομαλής επανένταξης στην ποινική και σωφρονιστική μεταχείριση παρά τις περί του αντιθέτου διαβεβαιώσεις.

Ο απολογισμός σήμερα περιλαμβάνει, ενδεικτικά :

1. εκ νέου αυστηροποιήσεις των ποινών,
2. αναιτιολόγητο περιορισμό του θεσμού των αδειών και μάλιστα αναδρομικά (ζήτημα για το οποίο το ΠΑΣΟΚ – Κίνημα Αλλαγής έχει δεχθεί σχετικά υπομνήματα κρατουμένων),
3. την επ' αόριστον αναστολή του θεσμού της κοινωφελούς εργασίας από το 2019, και
4. τον θλιβερό απολογισμό του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης ("βραχιολάκι"), το οποίο εφαρμόζεται σε μόλις 5 κρατουμένους σχεδόν δέκα χρόνια μετά την θεσμοθέτησή του.

Με τον προαναφερθέντα νόμο 4985/2022, η διάταξη για την κοινωφελή εργασία καταργήθηκε συλλήβδην από τον Σωφρονιστικό Κώδικα, αντί να προσαρμοστεί στα δεδομένα του νέου ποινικού κώδικα, με το επιχείρημα ότι η κοινωφελής εργασία αποτελεί πλέον αρμοδιότητα του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς η αρμοδιότητα για τα σωφρονιστικά καταστήματα ανήκει από το 2019 στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Η διάταξη για την κοινωφελή εργασία καταργήθηκε όλως αιφνιδιαστικά, χωρίς να συνοδεύεται έστω από κάποιο χρονοδιάγραμμα για την έκδοση της

σχετικής Κοινής Υπουργικής Απόφασης για την κοινωφελή εργασία, για την οποία έχει δεσμευτεί εδώ και καιρό η κυβέρνηση.

Όλα αυτά επιβεβαιώνουν την αναχρονιστική αντίληψη της κυβέρνησης για το σωφρονιστικό σύστημα, όπως άλλωστε μας είχε προϋδεάσει η μεταφορά της σχετικής αρμοδιότητας στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, εύλογα ανακύπτουν ανησυχίες για την τύχη του θεσμού της κοινωφελούς εργασίας.

Αλλά και το Σώμα των Επιμελητών Κοινωνικής Αρωγής (ΥΕΚΑ), που υπηρετεί την ομαλή κοινωνική επανένταξη των καταδικασθέντων, την εξάλειψη της υποτροπής και την πρόληψη της εγκληματικότητας, βρίσκεται υποστελεχωμένο, απαξιωμένο και απομακρυσμένο από τις φυλακές.

Κατά τη συζήτηση του νόμου 4895/2022, η ΥΕΚΑ Αθήνας υπέβαλε σχετικό υπόμνημα που και δεν ελήφθη υπόψη από την Κυβέρνηση. Στο υπόμνημα αναφέρεται ότι οι υπηρεσίες αδυνατούν να εκτελέσουν το έργο που τους ανατίθεται στο άρθρο 65, στο οποίο θεσπίζεται η υποχρέωση του Διευθυντή της φυλακής για έγκαιρη ενημέρωση των επιμελητών κοινωνικής αρωγής ή επιμελητών ανηλίκων, όταν επίκειται η απόλυση του κρατουμένου, καθώς *«οι σημερινές συνθήκες χώρου, υλικοτεχνικής υποδομής, μηχανολογικού εξοπλισμού και ανθρώπινου δυναμικού καθιστούν πρακτικά αδύνατη την ανάληψη αυτής της νέας μέριμνας με λειτουργικό και ουσιαστικό τρόπο»*.

Στο υπόμνημα επίσης αναφέρεται ότι *«η νομοθετική ενίσχυση της Κοινωφελούς Εργασίας στο πλαίσιο της τμηματικής έκτισης της ποινής θα συμβάλει ουσιαστικά στο έργο της επανένταξης των κρατουμένων»*.

Εν γένει πάντως, το ιστορικό της σύστασης και οργάνωσης του κλάδου των ΥΕΚΑ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα ακραίας αδράνειας της Πολιτείας.

Η προκήρυξη για την πρόσληψη των 60 επιμελητών κοινωνικής αρωγής - αντί των 300 που προέβλεπε ο νόμος 1941/91, έγινε 13 χρόνια μετά τη θεσμοθέτηση της κοινωφελούς εργασίας και της αναστολής υπό επιτήρηση. Οι υπηρεσίες επιμελητών κοινωνικής αρωγής άρχισαν να λειτουργούν μόλις το 2007, δηλαδή 16 χρόνια μετά την έκδοση του σχετικού νόμου και σε 14 πρωτοδικεία αντί των 26 που αυτός προέβλεπε.

Σήμερα, ενδεικτικά, στην Φθιώτιδα υπάρχουν δύο (2) επιμελητές, στην Εύβοια δύο (2) και στη Βοιωτία ένας (1) σύμφωνα με σχετική ενημέρωση εκπροσώπου του συλλόγου Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδος.

Το ΠΑΣΟΚ - Κίνημα Αλλαγής έχει επανειλημμένως υποστηρίξει ότι η κοινωνική επανένταξη των κρατουμένων προϋποθέτει πρωτίστως την ενεργοποίηση των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων.

Πέραν τούτου, κατά την πρόσφατη συζήτηση στην Βουλή του σχεδίου νόμου για την ενσωμάτωση στην εθνική έννομη τάξη της Οδηγίας 884 του

2019, η οποία επιφέρει τροποποιήσεις στον νόμο 4360/2016, αναδείχθηκε η ανάγκη για τη συγκέντρωση και τον εξορθολογισμό της διάσπαρτης και αναχρονιστικής, πολλές φορές, νομοθεσίας σχετικά με τα κωλύματα και εν γένει θεσμικά εμπόδια επαγγελματικής επανένταξης αποφυλακισμένων και ποινικώς διωχθέντων προσώπων.

Αυτό είναι μια άλλη σοβαρή δουλειά που πρέπει να γίνει, υπό όρους προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, ομαλής επανένταξης, πρόληψης της υποτροπής και της εγκληματικότητας, μολονότι είναι γνωστό ότι το Υπουργείο του οποίου προΐσταται ο δεύτερος από εσάς, έχει ήδη προβεί σε σχετική μελέτη το 2017, η οποία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Εάν αυτή κρίνεται ανεπαρκής, επείγει η εκπόνηση νέας.

Τέλος, επισημαίνουμε ότι δεν παρατηρείται πρόοδος στη συλλογή των στοιχείων εκείνων που είναι απαραίτητα για τη μελέτη της υποτροπής στην Ελλάδα, η οποία γίνεται παγίως δεκτό ότι είναι αρκετά αυξημένη και αποτελεί βασική αιτία για τον υπερπληθυσμό των φυλακών. Η ΕΠΑΝΟΔΟΣ, εποπτευόμενο ΝΠΙΔ από τον δεύτερο από σάς, είχε παρουσιάσει, το έτος 2017, μια σημαντική έρευνα για την υποτροπή, η οποία ολοκληρώθηκε στις αρχές του 2019. Η έρευνα είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι πρέπει να αναπτυχθούν εργαλεία για την ποσοτική και ποιοτική μέτρηση και αποτίμηση του φαινομένου, βασική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση μιας πολιτικής που θα εγγυάται την επιτυχή κοινωνική επανένταξη. Στο πλαίσιο αυτό διατυπώθηκαν προτάσεις και εργαλεία καταγραφής, κάποια εκ των οποίων απαιτούν συνεργασίες με τα αρμόδια υπουργεία, τα δικαστήρια, καθώς και την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία.

Με δεδομένο ότι

- Η αυστηροποίηση που παρατηρείται στον χώρο της ποινικής και σωφρονιστικής πραγματικότητας δεν συνοδεύεται από πρωτοβουλίες για την χρήση των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων και για την πρόληψη εν γένει. Κατ' αυτόν τον τρόπο βρισκόμαστε σε διαρκή απομάκρυνση από τον στόχο της ομαλής επανένταξης και οδηγούμαστε στη στείρα αύξηση του εγκλεισμού.
- Η αύξηση του πληθυσμού των φυλακών, χωρίς την ταυτόχρονη επένδυση στα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα πολύ πιθανόν να οδηγήσει στη βεβιασμένη υιοθέτηση "βαλβίδων αποσυμπίεσης" που έχει χρειαστεί πολλές φορές το σωφρονιστικό σύστημα στο παρελθόν (όπως οι νόμοι πρόωρης αποφυλάκισης, η υπέρμετρη χρήση της υφ' όρον απόλυσης, της αναστολής της ποινής κ.α.).
- την ίδια στιγμή, η de jure και de facto αποδυνάμωση, εκ μέρους της κυβέρνησης, των εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, οδηγεί σε

περιορισμένη εφαρμογή τους, καλλιεργεί υπόνοιες για επιλεκτική εφαρμογή, ενέχει τον κίνδυνο δαιμονοποίησης των μέτρων στην πρώτη αποτυχημένη εφαρμογή τους και εν τέλει καλλιεργεί ένα αίσθημα δυσπιστίας απέναντι στους θεσμούς αυτούς.

Κατόπιν τούτων

Ερωτάσθε Κύριοι Υπουργοί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων σας

1. Πότε ακριβώς θα ενεργοποιηθεί ο θεσμός της κοινωφελούς εργασίας και ποια σχετική προετοιμασία έχει υπάρξει για την αποτελεσματική εφαρμογή του;
2. Σε ποιο στάδιο ακριβώς βρίσκεται σήμερα το σχέδιο της Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ) για την εφαρμογή του θεσμού της κοινωφελούς εργασίας για το οποίο έχει σχετικά ενημερωθεί η Βουλή των Ελλήνων; Ποια σχετική διαβούλευση έχει προηγηθεί, για παράδειγμα με την τοπική αυτοδιοίκηση, άλλως πότε σκοπεύετε να θέσετε το σχέδιο της ΚΥΑ σε διαβούλευση με αρμόδιους φορείς;
3. Πόσες ΥΕΚΑ και Υπηρεσίες Επιμελητών Ανηλίκων λειτουργούν σήμερα, ποιος είναι ο αριθμός προσωπικού ανά Υπηρεσία και πόσες υποθέσεις έχουν αναλάβει τα τελευταία 5 έτη, ανά έτος, ανά υπηρεσία και ανά είδος μέτρου έκτισης ποινής στην κοινότητα;
4. Ποιες ενέργειες έχουν γίνει τα τελευταία 4 έτη για την ενίσχυση των ως άνω υπηρεσιών, προκειμένου να μπορούν να αντεπεξέλθουν στο κύριο έργο τους, που είναι η συνδρομή στην έκτιση των ποινών στην κοινότητα κατά το στάδιο της κοινωφελούς εργασίας και της απόλυσης υπό τον όρο της επιτήρησης, αλλά και στο νέο διευρυμένο έργο που τους ανατίθεται με το άρθρο 65 του νόμου 4885/2022; Προτίθεστε να εφαρμόσετε τις ως άνω προτάσεις της ΥΕΚΑ Αθήνας;
5. Υπάρχει σχεδιασμός για την επέκταση του έργου των ΥΕΚΑ και στις περιπτώσεις της ηλεκτρονικής επιτήρησης και της χορήγησης αδειών, ρόλο που εν πολλοίς ασκεί η Ελληνική Αστυνομία;
6. Πόσες φορές έχει εφαρμοστεί ο θεσμός της ηλεκτρονικής επιτήρησης τα τελευταία 4 έτη, ανά κατηγορία; Πότε αναμένεται η ολοκλήρωση του σχετικού διαγωνισμού, στον οποίο συνεχώς αναφέρεσθε και πότε θα υπογραφεί η σχετική σύμβαση με τον ανάδοχο για την εφαρμογή του μέτρου; Σκοπεύετε να προβείτε στην επέκταση εφαρμογής του μέτρου σε περισσότερες κατηγορίες κρατουμένων και εάν ναι ποια σχετική πρόοδος έχει σημειωθεί προς αυτή τη κατεύθυνση;
7. Δεδομένης της άκρως περιορισμένης εφαρμογής του μέτρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης, σε ποιές ενέργειες προτίθεστε να προβείτε

προκειμένου να συνδράμετε τους εμπλεκόμενες φορείς στο έργο τους ως προς την ενημέρωση για την εφαρμογή του μέτρου;

8. Σε ποιες ενέργειες έχετε προβεί για τον συντονισμό και την συνεργασία με την ΕΠΑΝΟΔΟ προκειμένου να εξευρεθούν τα κατάλληλα εργαλεία για την ποσοτική και ποιοτική μέτρηση και αποτίμηση της υποτροπής;

9. Ποια μέτρα θα λάβετε για την συγκέντρωση και τον εξορθολογισμό της νομοθεσίας σχετικά με τα κωλύματα και τα εν γένει θεσμικά εμπόδια επαγγελματικής επανένταξης αποφυλακισμένων και εν γένει ποινικώς διωχθέντων προσώπων;

10. Ποιοι φορείς συμμετείχαν στην εκπόνηση του νέου στρατηγικού σχεδίου για το σωφρονιστικό σύστημα 2021-2023 και για ποιόν λόγο δεν τέθηκε το σχέδιο σε δημόσια διαβούλευση;

Παρακαλούμε να μας δοθούν

1^ο αντίγραφο του Στρατηγικού Σχεδίου για το Σωφρονιστικό Σύστημα 2021-2023

2^ο αντίγραφο του σχεδίου ΚΥΑ για την κοινωφελή εργασία.

Ο ερωτώντες βουλευτές

Γιώργος Καμίνης

Μιχάλης Κατρίνης

Ευαγγελία Λιακούλη

Γεώργιος Αρβανιτίδης

Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης

Νάντια Γιαννακοπούλου

Αντωνία (Τόνια) Αντωνίου

Ιλχάν Αχμέτ

Χρήστος Γκόκας

Χαράλαμπος Καστανίδης

Βασίλης Κεγκέρογλου

Χαρά Κεφαλίδου

Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος

Δημήτριος Κωνσταντόπουλος

Ανδρέας Λοβέρδος

Γεώργιος Μουλκιώτης

Μπουρχάν Μπαράν

Δημήτριος Μπιάγκης

Απόστολος Πάνας

Γεώργιος Παπανδρέου

Ανδρέας Πουλάς

Γεώργιος Φραγγίδης

